

Forfatter: Aakjær, Jeppe

Titel: Blicherfund I

Citation: Aakjær, Jeppe: "Blicherfund I", i Aakjær, Jeppe: *Artikler og Taler*. - 1919, Gyldendal, 1918-19, s. 174. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aakjaer04tom-shoot-workid56458/facsimile.pdf> (tilgået 29. september 2023)

Anvendt udgave: Artikler og Taler. - 1919

OMKRING DET JYDSKE.

BLICHER-FUND.

I.

„Det ny Aarhundrede“, 15. Jan. 1904.

Blicher var en sangvinsk og aaben Natur, der hverken agtede eller kjendte „Hold-igjen“-Principet. Naar han havde modtaget sit Højtidsoffer, holdt Sognets Fattige sig gjerne til for at lægge ham deres Nød paa Sinde just som han traadte ud af Kirkedøren. Blicher greb da ned i sine vide Lommer og delte ud til Højre og Venstre uden smaaligt at tælle efter, hvad der laa i de blaa Offersedler. — Saadan var han med Kraven om, og saadan var han i sin Poesi; at gjøre sig kostbar var ikke hans Sag.

Hans evige Omstrejfen førte ham sammen med en Mængde Mennesker; aldrig har en dansk Digter havt saamange Dusbrødre eller taget en saadan Række af Individier fra de forskjelligste Samfundslag i Knaphullet; mens de samtidige Forfattere „digtede fornemt paa Velin“ og lagde det digtede med sirlige Hænder ned i velordnede Skuffer til „Nyttaarsgaven“, saa strøede Blicher med bred Haand omkring sig af sine Digte til Venner og tilfældige Bekjendte; han lige saa glad ved at give som de ved at modtage. Blichers Lejlighedsvers tælles i Hundreder. Kom han ind i et Hjem, hvor der var voxne Døtre, slap han selvfølgelig ikke for at yde et Vers til Stambogen; Gebyret var som oftest en Toddy; kun sjældent værdsatte Digteren sit Produkt saa højt, at det maatte indries med et Kys. Og naar saa Blicher var gaet, laa der et frisk Digt til Tørring i Vindueskarmen. Det er næppe hel lødig Poesi, der bliver til ad den Vej; Tonerne i denne Digtning har da ofte en ulden Lyd, som den vi hørte, naar vi i vor Barndom forbryderisk pillede ved vor Mors Rokkesnor; men det kan ogsaa hælde, at en Gnist slaar ud fra Strængen og gjør os lysvaagen og faar os til at standse i Læsningen, mens vi kaster et taknemligt Blik ned paa den Gamles snirklede Underskrift.

Blicher var en Friluftssanger; aldrig har nogen dansk

Digter i inderligere Betydning end han „stemt sin Stræng efter Lærken“ eller de andre Himlens Pagle. Ofte sang han ligesaa tankeløst som én af dem, lod sine Kvad drive med Vinden eller redfagde dem i tilfældige Folks Hænder, glemte hvor de var, ja, endogsaa at han nogensinde havde skrevet dem. Saadan er en hel Hoben gaaet til Grunde af Blichers. Skuespil, han havde skrevet, gik fra Haand til Haand til de kom hjem i Laser, eller kom slet ikke hjem. Han nævner flere Noveller, som nu ikke mere kjendes; i Tyverne skrev han en større Afhandling om *de jydsk Natmænd*; den er væk; i Fyrterne udarbejdede han paa Opfordring af Landhus-holdningssekskabet et stort Værk over *Skanderborg Amt*; det er sporløst forsvundet; i mange Aar samlede han flittig til en *Jydsk Ordbog*; væk; i sin Alderdom skrev han paa en *Danmarkshistorie*; ogsaa den er væk — *alles* ist væk, væk, væk! — Hans egen manglende Ordenssans har vel bragt en Del til at forsvinde, hans nærmeste Familiens Ligeegyldighed og Uorstand har prompte besørget Resten.

Saa sad jeg forleden og grublede over af den Forsvinden, hvorledes Aarene havde ribbet denne Digterstamme og skaanselsløst kastet dens Blade for Vinden; og saa gaar Døren op, og der lægges to gulnede Papirslapper paa mit Bord. Med et halvt Øje kjendte jeg Blichers Haand, og mit Hjærte bogyndte at banke hæftigt; det var som fik jeg pludselig Brev fra de Døde, som var den gamle Digtters Skygge med Et gledet over min Væg. — Det var to jydsk Digte; det ene velkjendt, det andet aldrig set; det var den jydsk Nationalsang: „Jyden“ og en jydsk Romance: *Gammel Kjærrester*. Jeg saa fra det ene til det andet; jeg syntes, mine Hænder var blevne saa rige. Paa saadan en Dag faar man Løn for meget trælsomt og utaknemligt Arbejde, thi da gjæstes man for en Stund af den hellige Glæde, der greb de Gamle, naar de havde fundet et nyt Værk af Herodot.

Efter disse personlige Bekjendelser, som jeg ikke har villet holde tilbage, endskjønt jeg ser baade deres subjektive Karakter og deres uvidenskabelige Form, forelægger jeg her ved mine smaa Fund med et Par orienterende Ord:

Efterat Himmelbjærgfesterne var gaaede i Stykker under Blichers Hænder, forsøgte den aldrig hvilende Digter at rejse Opmærksomhed for en ny Aarsfest — hvad han kaldte „et Høstgilde“ — paa det herligt beliggende *Hohøj* ved

Mariager. Han jog det ene lille animerende Piskesmæld efter det andet i sin *Monitor Randers Avis*; det første fremkom (1. Juni 1846; han ventede hele to Maaneder; ingen Sympati meldte sig; han blev utaalmodig og dikterede atter sin *Monitor* følgende:

„Det ringer tredje Gang.

Himmelbjærgpræsten, nu entlediget fra det Kald, hvor han i otte Aar har fungeret [∴ Himmelbjærget], fik i Sinde at søge et andet paa *Hohøj* — bevilget. At han her vil prædike over sin gamle Text: „*Folket i Samdrægtighed og Trofasthed om Kongen!*“ er selvfølgeligt. Men: „er Kirken tom, vender Præsten om“, kommer ikke Tilhørere, er Taleren stum. — Vil ingen paatage sig at smykke Højaltret i det store Gudshus, saa lyder ej heller den nylagte Psalme:

Havet bruser, Stormen suser
om og over Daneland osv.“

Artiklen, som var underskrevet: *Steen Steensøn*, sluttede med disse Ord:

„Mærk! Tone til denne Nationalsang [∴ „Havet bruser“] saavel som til en, ligeledes ny, jydsk *Provindsialsang* giver een af vore fortrinligste Tonedigtere, *H. C. Simonson*.“

— Den anden „ny jydsk *Provindsialsang*“ er netop Sangen om *Jyden*, som Blicher havde lavet i den lange Ventetid. Der blev imidlertid ingen Brug for den paa *Hohøj*; thi da enhver Deltagelse haardnakket udeblev, lod Blicher indrykke følgende Linier i *Randersbladet*:

„Da jeg ikke ene og alene kan indrette og forestaa den antydede Folkefest paa *Hohøj*, saa nødes jeg til, for mit eget Vedkommende, at afsige den. —

Spantrup, den 8de Septbr. 1846.

St. St. Blicher.“

Sangen om de *seje Jyder* blev da nu henlagt og glemt; et Aars Tid efter Blichers Død — nemlig 10. Maj 1849 — dukkede den imidlertid op i *Randers Avis*; hvem det

er, som har reddet den ud af den almindelige Ødelæggelse, ved vi ikke; vi gætter paa Blichers Komponist, den ovenfor nævnte *Hans Caspar Simonsen*, en Fynbo [f. 1812 † 1876], der i en Aarrække var Musiklærer i Randers, og som tidligere [1846] havde udgivet et Musikhæfte med Melodier til fire af Blichers jyske Viser og nu ogsaa havde sat Tone til Lyden — den samme, der nu kjendes af hvert Barn i Landet, men som Simonsen dog først offentliggjorde i 1857. Ved Sangens første Fremkomst i 1849 opholdt Simonsen sig i Sverrig; han kan da derfra udmærket have sendt en Afskrift af Digtet til én af sine jyske Venner, der saa har sat det i Bladet. — Det er blandt denne Mand's efterladte Papirer vi nu finder det haandskrevne Exemplar af Digtet, der forhaabentlig vil være et kjærkomment og ikke alfor overflødigt Dokument i den Strid, der bl. a. i „*Højskolebladet*“ har været ført om den rette Tydning af dette Digt.

Den nyopdagede Romance er ligeledes hentet fra *H. C. Simonsens* Papirer; det forholder sig da formodentlig med den som med *Jyden*, at Blicher har sendt den til Simonsen for at faa en Melodi paa den. Komponisten har imidlertid ikke faaet Lejlighed til at forfølge sin Plan om Udgivelsen af flere Melodier til Blichertexter, hvorfor Digtet er blevet lagt hen, indtil det nu dukker op af sin 60aarige Grav:

Gammel Kjærrester.

Gudsawten hærinn! aa en gjeddefe Jywl!
 De't Væjer hærind, te en Hund mo i Skjywl.
 To A mo wal sæt mæ ve Ownen hærier?
 Aa saa skal A spell Jer et Stök ælle Bier.

A'r'n gammel Stabejser, de sier I wal da —
 Aallywl mi Fiol æ møj æller in A.
 A haar ikki fiere Væner in dæn,
 Kahænsæ dæn löwwer, nær A æ kæst hæn.

Hæhjæssamænd! hædden no Tien ka goe!
 De æ stakket si'n te vi behgi wa smø —
 Kæ' Muotens aa A; aa da vi wutæt Iland
 Hun wa som mi Kuen, aa A som hin Mand.